СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXXI. | Число 243. | Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 18. жовтня, 1923.

VOL. XXXI. | No. 243. | Jersey City, N. J., Thursday, October 18, 1923. | THREE CENTS

ПРЕЗИДЕНТ ЗБИРАЄТЬСЯ СКРІПИТИ ВИКОНУВАННЄ ПРОГИБІЦІЇ

ВАШІНГТОН, 16. жовтня. — Президент Кулидж відбуває тепер конференції з федеральними прогибіційними урядниками та членами обох палат конгресу, щоби запізнатися добре з теперішним виконуваннем прогибіційного закона, аби відтак предложити конгресови проект нового закона про виконуванне 18. поправки до конституції.

Як кажуть, робить він се тому, бо жива акція в справі прогибіційного закона зі сторони пенсилвенійського губернатора Пиншо підриває популярність Кулиджа серед прихильників прогибіції та ослаблює його шанси стати кандидатом на уряд президента при слідуючих виборах.

СУДДЯ КРИТИКУЄ ПИНША ЗА ЙОГО ПРОГИБІЦІЙНУ ПОЛІТИКУ

СКРЕНТОН, 16. жовтня. — Федеральний суддя Вимер критикував в суді острими словами прогибіційну політику губернатора Пинша, кажучи, що стейтовий уряд Пенсилвенії не сповняє обовязків, а місто сього наганяє масу прогибіційних справ до федеральних судів, чим просто тамує вимірюванне справедливости в сих судах.

КУЛИДЖ ЗА ОБНИЖЕННЄМ ТАРИФИ НА ВУГОЛЬ ТА ЗБІЖЕ

ВАШІНГТОН, 16. жовтня. — Президент Кулидж заявив представникови Пенсилвенійської зелізниці, що американський народ домагається обниження перевозової зелізничої тарифи на вуголь та збіжа. Президент зелізниці обіцяв розглянути справу та предложити президентови свою опінію.

ҐУБЕРНАТОРИ ЗБИРАЮТЬСЯ НА КОНФЕРЕНЦІЮ

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 16. жовтня. — Ґубернатори американських стейтів уже почали зїзджатися на конференцію, скликану президентом Кулиджом для розглянення загально-американських справ та способи однородного законодавства.

Конференція почне свої наради завтра сполудня в Вест Бойден.

ЗАБИРАЮТЬ НАЗАД ІМІҐРАНТІВ, ЩО ПРИЇХАЛИ ЗА ПІЗНО

НЮ ЙОРК, 16. жовтня. — Корабель Беренґарія, що спізнився зі своїми пасажирами, щоби приїхати на час, мусів забрати назад до Европи 540 іміґрантів.

Урядники Кунард Лайни кажуть, що привезуть їх назад коло 1. падолиста.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ЗАХОРІВ

ШИКАҐО, Илинойс, 16. жовтня. — Лойд Джордж дістав при своїм приїзді до сього міста оваційне принятте, однак не міг виголосити обіцяної промови, бо захорів легко. Місто нього говорила на обіді в його честь його жінка.

ПОВЕНИ НА АЛЯСЦІ

ВАШІНҐТОН, 16. жовтня. — Наслідком виливу богато рік, треба було задержати зелізничий рух на Аляській Зелізниці на просторі 100 миль, підмуленім зібраними водами.

СТРАШНІ ЗНИЩЕННЯ ПОВЕНИ В ОКЛАГОМІ

ОКЛАГОМА СИТІ, 16. жовтня. — Повінь в середній та західній части стейту Оклагоми наробила більше шкоди, як зпершу виглядало. Маєткова шкода виносить що найменче 15 міліонів долярів. Найбільше шкоди понесли фармері, за ними йдуть купці та зелізниці. В водах втопилося двоє людий.

ПРОТИ ЗМОВИ ДЛЯ ПІДВИСШЕННЯ ЦІНИ ВУГЛЯ

ВАШІНҐТОН, 16. жовтня. — Федеральна вуглева комісія почала вже слідство в справі закидів, що великі торговці вугля змовляються для підвисшення цін. До слідства уже покликано 5 великих торговців твердим вуглем. Рівночасно Обєднанє Американських Інжинерських Товариств почало на свою руку слідство над способами маґазиновання вугля.

ЗАКОН, НЕМОЖЛИВИЙ ДО ВИКОНАННЯ

НЮ ЙОРК, 16. жовтня. — Департамент комірних домів в міськім уряді міста Ню Йорку обчисляє, що колиб сей департамент зібрався виконувати докладно кожду букву будівельних та мешканьних законів, то в Ню Йорку найшлобся сейчас 30,000 душ без даху над головою.

Наслідком сього уряд мусить свідомо дивитися через пальці на ріжні беззаконьства властителів домів, хоча сі беззаконьства часто грозять смертю їх комірникам.

ВЕЛИКІ ВЛОВИ

НЮ ЙОРК, 16. жовтня. — Поліція міста Ню Йорку заарештувала коло заливу Пелгема 25 людий, сконфіскувала велику, на 75 стіп довгу, моторову лодь, 6 сильних автів та 700 бочок горівки. Лодка варта яких 25,000 долярів, а її ладунок числять на 125,000 долярів. Провідником банди був капітан лодки, який уже був караний за переступство прогибіційного закона.

НАЙШЛИ СТАРІ РІДКІ АМЕРИКАНСЬКІ ГРОШІ 80 СТІП ПІД ВУЛИЦЕЮ

НЮ ЙОРК, 16. жовтня. — Робітники Нюйорської Телефонової Компанії, добуваючі пісок під нову будову на долині міста, найшли яких 80 стіп під землею старі та дуже рідкі американські гроші, походячі ще з другої половини 18. віку.

Найдено їх при відкопуванню старої лодки, засипаної в піску. Історики зацікавилися лодкою в тому місці тому, бо се доказувалоби, що вода в старому Ню Йорку сягала далеко дальше, як вона сягає тепер. Гроші є мідяні та бронзові. Одні з них мають дати 1780. року, другі 1793. року. Найдено їх 9, а ні одна монета не подібна до другої.

ОПЛАТА НА ПОЛЬСЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ.

Нині вписові і научні оплати на польських університетах установлено в той спосіб: вписове 2 злоте п.; річна оплата 10 злотих, за користування бібліотекою 3 злоті за вправи і семинарі 1—2 злотих. З перечисленню на польські марки вписове разом з другими оплата-

ТРИЦЯТЬ СТАРОСТІВ НА "СКЛАД".

З Варшави доносять, що польський уряд задумує небаром перевести ряд змін на становищах старостів. Має бути усунених 30 старостів, яких теперішний уряд вважає "неблаґонадьожними".

ВИБУХ ГРАНАТИ.

В Єзуполи в Галичині взялися на днях три сини господаря-американця Юрка Ґалібея до розбирання гранату. Робили се ніби фахово, бо оден з них був ковалем, що плуги робив; два другі були практикантами ковальськими. Робили се в хаті, де на постели спала дволітна дитина. Граната в часі тої роботи вибухла, порозривала їх всіх трох і дитину.

ПІВМІЛІОНІВ БАНКНОТИ.

З уваги, що друк чвертьміліонових у великій мірі утруднює "видатність" польських скарбових друкарень, небаром появляться півміліонів польські банкноти.

ЗАСУД НА СТАРШИН УНР.

Перед варшавським окружним судом станули недавно під замітом зради польської републики: Іван Мінзаренко, бувший посол УНР. в Румунії, начальник контррозвідки Петлюри; Омелян Макаренко помічник начальника штабу з дивізії армії УНР.; Микола Назарів, доброволець Денікіна а відтак військовий писар армії УНР.; Анатоль Гололій; начальник штабу 3 дивізії і Василь Ковалів-Коваль, старшина армії УНР. Усі вони мешкаючи у Варшаві чи в таборі інтернованих в Каліші стаули під замітом спільного улечування аґентам чужої держави, а саме Української Републики Совітів збирання відомостей про внутрішні відносини в польській републиці. Розправа, яка відбувалася при замкнених дверях, закінчилася таким присудом: Іван Мінзаренко на 6 літ. Макаренко на 4 літа і А. Гололій на 2 роки тюрми, замінені на дім поправи. Назарова і Ковалева звільнено.

ВІЙНА З ЖИДІВСЬКИМИ БОРОДАМИ І ПЕЙСАМИ.

Східно-галицькі рабінати внесли до польського міністерства військових справ просьбу о непримінювання супроти резервістів припису обтинання бороди і пейсів. Польська одностроєва комісія рішила одначе, що жидівські бороди і пейси мусять бути обтинані з огляду на вправи ґазовими масками.

НЕВДАЧА КАЦАПІВ НА ЛЕМКІВЩИНІ.

Перемиський "Український Голос" пише:

Дня 8. вересня скликали наші москофіли до Сянока "вселемківський зїзд". Але як самі провідники зїзду признаються, зїзд цей відбувся без Лемків, бо явилося всего лиш кількох селян і то зпід Сянока. Минули часи, коли то на поклик якого-будь "русского комітету" сотки Лемків спішили чи в Сянок чи в Санч, чи навіть у Львів, як на богомілле. Лемко вже не з тих, щоб відлучався від українського загалу. Він інтересується, що діється і там дальше на схід — за Сяном, за Збручем. Він вже знає, що нне тільки світа, що у вікні. — Коротко вже не довіряє своїм провідникам русофілам, бо бачить, що їх дотеперішня робота — то кириня. Тай справді, на що придався Лемкови "доклад о дѣятельности Лемковскаго Комитета в Америке"? Він радби почути "доклад о діятельности" такого комітету в Галичині — тут в Санчі чи Сяноці. Так отже Лемко помалу освідомлюється і вже бувби хосенним і діяльним Українцем, якби не американські баламути. Вони то збивають Лемків з толку; морочать їм голову про "єдину неделіму Росію"; показують грушки на вербі. Поволи увільняється Лемко з під впливу Америки при доцільній праці нашого духовенства і учительства.

———o———

ВИСАДЖЕННЄ У ВОЗДУХ ФОРТУ У ВАРШАВІ ВИКЛИКАЛО ПЕРЕЛЯК В ПОЛЬСЬКОМУ УРЯДІ І СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ

ВАРШАВА, 16. жовтня. — У звязи з висадженнєм у воздух форту на варшавській цитаделі увязнено вже тут 150 осіб і запроторено в тюрму.

Кромі того польська влада розвела доходження і сподівається увязнити ще більше підозрілих осіб.

Тутешня поліція заявляє, що вона вірить, що замаху на цитаделі доконали заговірники за почином із заграниці.

Тепер показується, що підчас вибуху форту згинуло 50 осіб, а біля тисячі було ранених.

У Варшаві і в цілій Польщі наслідком тої експльозії повстав перестрах.

Польське правительство з того приводу видало поклик до населення, в якому пише:

„Польський уряд не сповнив би свого обовязку, якби не звернув уваги польського народу на близку небезпеку, яка грозить Польщі, і то не лише її дальшому розвиткови, але також і її дійсному істнованню".

Далі польський уряд заявляє, що висадженне форту у Варшаві показує, як безпощадно вороги Польщі яко держави (може — яко імперії?) воюють проти неї, і додає, що вже прийшла пора полагоди рахунків з ворогами Польщі.

Сей поклик не причинився до успокоєння населення, але навпаки, польське правительство уділило йому ще і своєї паніки і побільшило загальний переляк.

ФРАНЦУЗИ ВИТАЮТЬ ЧЕСЬКОГО ПРЕЗИДЕНТА МАСАРИКА

ПАРИЖ, 16. жовтня. — Нині рано приїхав сюди президент Чехо-Словаччини Тома Ґ. Масарик окремим поїздом, який супроводив відділ чеських літаків.

Президента Масарика стрінули і привитали президент Франції Мільран, премієр Пуанкаре і весь французький кабінет.

Військова сторожа привитала його вистрілом з крісів.

Відтак президент Масарик відїхав в товаристві до французького міністерства заграничних справ.

ВЕЛИКА ГОЛОДОВА ДЕМОНСТРАЦІЯ БЕЗРОБІТНИХ В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 16. жовтня. — Голодові заворушення, які тривали тут вже від 10 днів, дійшли нині до крайности, коли голодні безробітні масово вдарили на склади поживи в самій середині міста. Біля 12,000 безробітних між ними много женщин і дітий, облягло ратуш у східній частині Берліна.

Товпа счинила бучу, яка тягнулась безустанку 4 години.

Демонстранти не хотіли розійтись на настававання поліції.

Аж по 4. годинах розійшлась товпа домів, коли поліція прибула у більшій силі, окружила її і дала кілька вистрілів у воздух на пострах.

Безпосередньою причиною заворушення було се, що влада скасувала хлібові карти, на основі яких ще вчера куповано бохонець хліба по 70,000,000 марок. Тепер ціна хліба пійшла вгору більше як вдесятеро.

Вчасі сутолоки підчас демонтрації згинув один чоловік, а 5 ранено.

ФУНТ ХЛІБА В БЕРЛІНІ 1 МІЛІЯРД МАРОК

БЕРЛІН, 16. жовтня. — Нині ціни хліба в Берліні несподівано підскочили вгору.

Фунт хліба середньої якости на тутешньому торзі коштував нині 1,000,000,000 марок, або біля 20 американських центів.

Се вже була небувала дорожня. Ся небувала підвишка була ударом для всіх, а безробітні, яких тепер є в Берліні 175,000, просто не могли докупитись хліба, бо вони не дістають стільки державної допомоги вчасі безробіття, аби могли купувати такий дороґий хліб.

Одинока дорога, яка осталась їм, щоб дістати хліба, се грабіж склепів з печивом.

СИН СТІННЕСА ЇДЕ ДО АМЕРИКИ

ГАМБУРҐ, Німеччина, 16. жовтня. — Завтра виїде відсі до Америки син німецького промислового магната Стінеса, Гуґо Стіннес молодий. Він їде з німецьким амбасадором до Злучених Держав, д-ром Оттом Відфельдтом.

ФРАНЦУСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО РОЗВАЖАЄ БЕЛЬҐІЙСЬКЕ ДОМАГАННЄ

ПАРИЖ, 16. жовтня. — В тутешніх урядових кругах запевняють, що французьке правительство вже розважає домагання Бельґії, щоб аліянти відновили переговори в справі Рурщини.

Франція, як кажуть, готова вести наступ проти Німеччини аж до остатка, але притім мусить теж числитися з голосом Бельґії, котра каже, що терпить фінансово через французьку окупаційну політику, і тому французьке правительство готове на уступки щодо дальших пересправ.

РУМУНСЬКІ ФАШІСТИ ПРИГОТОВЛЯЛИ ПЕРЕВОРОТ В РУМУНІЇ

ПАРИЖ, 15. жовтня. — З Бук-арешту, столиці Румунії, наспіли вісти, що румунські фашісти приготовляли повалення правительства Братіяну, котрий на спілку зі своїм братом, який є міністром скарбу і директором державного банку, править по диктаторськи в Румунії.

Рух фашістів підпирає румунський престолонаслідник Кароль, котрий бачить, що коли не уступить премієр Братіяну, то може в Румунії прийти до революції й упадку монархії.

Одначе премієр Братіяну запобіг переворотови і здавив рух фашістів, арештуючи понад 100 їх провідників.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тил. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

КРОВ ЗА КРОВ.

З нашої Галичини прийшла знову страшна вістка:

Ляцькі окупанти убили в Золочеві трох українських молодих селян-патріотів: Ілька Скочиліса, Миколу Коваля й Олександра Павлишина.

Розстріляли їх за їх святу любов до рідної землі і за участь в боротьбі за вільність тої землі.

Всі вони перед розстрілом сказали: „Най живе самостійна українська держава від Сяну по Кавказ!"

Ляцький окупант хотів влучити своїми кулями в серця всіх Українців, що попали хвилево під його соромне ярмо.

Але так не сталось. До українських сердець не ляцькі кулі долетіли, але ті могучі слова, що їх востаннє промовили Скочиліс, Коваль і Павлишин, заки ляцькі кулі розтріскали їх серця.

Ті слова дійшли до серця кождого Українця яко повторення наказу, що мають безупинно боротись за українську державу на всіх землях українських від Сяну по Кавказ.

За всі польські злочини на землях українських прийде пімста. Ся пімста буде кровава. Вже така воля долі й історії, що кривда карається і карається тяжко; що кровю за кров платять.

Заплатить теж і Польща за кров пролиту в Золочеві. Бо не має права Лях карати смертю Українця на землі українській за се, що бореться за державність українську на землі українській.

ОРҐАНІЗАЦІЙНА РОБОТА ТА БИЗНЕС.

В кождій асекураційній компанії членів орґанізують спеціяльні аґенти, оплачувані сею компанією. Компанія, певно, не бере пенсій для аґентів з кишень директорів, але збирає їх з людий, що в неї заасекурувалися. Значить, кождий, хто приступає до асекураційного підприємства, оплачує не лишень свою премію за свою асекурацію, але й платить аґентам за орґанізовання других людий до тої самої орґанізації.

Запомогові орґанізації, місто розкладати на членів кошти оплати аґентів, орґанізуючих нових членів, вкладають обовязок орґанізувати нових людий на своїх членів. В запомогових орґанізаціях кождий член є аґентом, що приєднує нових членів до орґанізації. Член платить за орґанізованнє членів не своїми грішми, а своєю працею. Тому запомогові орґанізації можуть асекурувати людий дешевше, як се можуть асекураційні підприємства.

Однак, якби і не велося те набираннє нової крови до орґанізації, воно мусить поступати, коли орґанізація не має заснітитися. Чи орґанізація удержує цілу банду добре платних аґентів, чи може вона вкладає на своїх членів обовязок приєднювання нових людий до орґанізації, се орґанізованнє мусить іти. Нових членів муситься орґанізувати!

Не можна дурити себе, що можна бути заасекурованим та певним своєї запомоги, коли ані не оплачується аґентів ані самому не орґанізується. В сьому світі за дурно нічого нема; тут нині все за гроші (чи за роботу), а за дурно лишень буде завтра, тобто того дня, що ще не прийшов.

Тому най кождий член запомогової орґанізації питається себе самого кождого місяця:

А КІЛЬКО ЧЛЕНІВ ДО УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА ПРИЄДНАВ СЬОГО МІСЯЦЯ Я?

ПЕРШІ ВІДҐУКИ.

З цілої громади американських конґресменів та сенаторів, що недавно виїхали до советської Росії певно не без порозуміння з американським урядом, уже один предложив урядови свою опінію про порадність признавання большевиків американським урядом. Є ним конґресмен Бритен зі стейту Илинойс. Голос сього політика заслугує на увагу не лишень тому, що він їздив до Росії, але й тому, що перед своїм виїздом до Росії він виступав за повним визнанням большевицького уряду Злученими Державами.

Збираючи коротко вислід його спостережень, можна сказати, що Бритен приїзджає росчарований. Він не найшов в Росії того, що сподівався найти. Місто порядку найшов нелад. Місто здорових засад господарки напів щире переводженне в життє большевицьких теорій людьми, які самі в них не вірують, але стидаються признати перед світом, що вони грубо помилялися. Місто збогачення народа, він бачив, що уряд цілий народ лишень обіднює. Місто свободи гнет. Місто релігійної волі релігійний гнет під покришкою поступових антирелігійних кличів. Словом, образ на скрізь непідхлібний; словом, образ дуже відмінний від того, який бачиться розмальований нанятими большевиками письмаками.

Заключенне таких спостережень, очевидно, міг Бритен зробити лишень одно: Росії Америка признавати не має ніякої розумної причини.

ДЕЛЕҐАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ПЕРЕД ЗАГАЛЬНИМИ ЗБОРАМИ СОЮЗА НАЦІЙ В ЖЕНЕВІ.

(Від власного кореспондента).

Сьогорічна делеґація Української Національної Ради на загальні збори Союза Націй в Женеві мала за задачу **запротестувати проти рішення Ради Амбасадорів з 14. марта 1923 р.,** яким українські землі: Галичину, Волинь, Холмщину, Підляше й Полісся признано Польщі, як також **звернути увагу Союза Націй на безправне положенне 8 міліонів Українців у польській неволі.**

Делеґація складалася з президента Української Національної Ради д-ра Евгена Петрушевича, члена Української Національної Ради проф. д-ра Михайла Лозинського, і секретаря Антона Петрушевича.

Делеґація предложила Союзови Націй меморіял президента Української Національної Ради, в якім представлено право українських земель, поневолених Польщею, на державну незалежність і теперішнє положенне українського народу під польським ярмом.

Текс сього меморіялу і загальні уваги про нього я Вам післав зараз після приїзду до Женеви.

Сей меморіял зложено в секретаріяті Союза Націй, а крім того вручено в друкованих відписах французькою й анґлійською мовою делеґаціям всіх держав, які належать до Союза Націй.

Для вжитку преси видано французькою й німецькою мовою докладний зміст меморіялу.

Дня 22. вересня приняв делеґацію президент Загальних Зборів Союза Націй **Козме де ля Торенте і Пераза,** президент делеґації Куби, якому делеґація представила домагання, обняті меморіялом, і змолювала положенне українського народу під Польщею.

Кім того делеґація була принята цілим рядом представників делеґацій держав, які належать до Союза Націй і мала нагоду представити їм справу західно-українських земель.

Всі представники держав, якими була принята делеґація, показалися обзнакомленими зі справою західно-українських земель і — на скільки се можна вносити з обережних слів диплсматів — є свідомі того, що українському народови сталася велика кривда. Одначе вказували на те, що Союз Націй не є компетентний виступити проти рішення Ради Амбасадорів і тому не може висловитися проти того рішення. Натомість вказували на ряд практичних заходів, які дали би Раді Союза Націй змогу подбати про облекшенне важкого положення українського народу під Польщею.

* * *

В статті „Перед загальними зборами Союза Націй („Свобода", ч. 203 з 31. серпня 1923), я, представляючи конечність виступу перед Союзом Націй, писав:

„Може хто запитає: На що все те? Адже Союз Націй, в якім верховодять головні держави антанти, не виступить проти рішення Ради Амбасадорів, а якби й виступив, то не має сили змінити його.

Се — правда!

Але правда також, що коли-б ми не підняли свого голосу проти поневолення українських земель Польщею, то політичний світ подумав би, що ми помирилися з польською неволею, що наша справа справді „вирішена".

До сього ми допустити не сміємо.

І правда також, що одним з елементів сили нації є також обзнакомленне міжнароднього політичного світа з її змаганнями і симпатії до тих змагань. Тому не сміємо занедбати ніякої нагоди, щоби пригадати світови нашу справу."

З сих моїх слів видно, що я не робив собі ніяких ілюзій що-до можливостий нашої акції перед загальними зборами Союза Націй.

За те можу ствердити, що те, що можна було осягнути, наша акція осягнула. Пригадала всім державам, які належать до Союза Націй, що справа західно-українських земель для нас, для українського народу, не є вирішена, та що ми далі будемо боротися за її вирішенне, — за таке вирішенне, якого хоче український нарід.

І можу сказати, що з усіх розмов виніс я вражінне, що наші змагання знаходять зрозуміннє. Всі розуміють, що ми не можемо помиритися з приналежність до Польщі, що вісім міліонів Українців, які творять часть 40-міліонової української нації, не може вічно належати до чужої держави, що вони мусять змагати до національного визволення і зединення у власній державі.

В одній розмові почули ми такі слова: Тепер старайтеся зорганізувати до спільної акції всі народи, поневолені Польщею, використовуйте для себе внутрішнє положенне в Польщі і всі можливости на арені міжнародньої політики, а крім того — читайте історію Ірляндії.

В другій розмові: „Справа визволення народу, се справа не тижнів і місяців, а цілого ряду літ. Працюйте, не зражуйтеся невдачами, а прийде час, коли ваша праця видасть плоди".

Те саме, в ріжних відтінках, звучало в кождій розмові.

Виїзджаю з Женеви зі скріпленим переконанням, що наша акція на міжнародній арені повинна бути як найінтензивнійша.

* * *

В кінці треба згадати про спільну акцію Українців, Білорусинів, Литовців і Німців перед Союзом Націй. Про сю акцію написав я Вам окремо. Тут тільки зазначую, що вона також причиниться до зрозуміння, що тюрма народів — Польща мусить бути розвалена.

Женева, 26. вересня, 1923.

Др. Михайло Лозинський.

ГИМН ПРАЦІ

(Вільний переклад з німецької мови).

Гей, до праці! в ній єдине
Джерело добробуття.
Слава праці! в ній не згине
Сяйво творчого життя!
Єдність в дії наша сила,
Наша правда непожила,
Решта — сон і небуття

Гей, людино! хто працює,
Той не відає зневір,
Той осягне, той збудує
Право, щастя, згоду, мир!
Хто працює, той здоровий,
Має в жилах доста крови,
Серце мужне, ясний зір.

Гей, народи! наше горе
Не залежить від богів:
Хто в собі байдужність зборе,
Той поборе й ворогів!
Тільки праця гоїть рани,
Тільки єдність рве кайдани,
Робить вільними рабів!

П. Стах.

ВІЧЕ У ЛЬВОВІ

Промова сенатора Чернавського на тему: Під спільним обухом. — Інтерпеляції учасників віча. — Комісар поліції розвязує віче. — Сен. Черкавський обіймає провід віча. — На салю входить відділ поліції.

На заклик Народньої Орґанізації в неділю 30. вересня у великій салі Народнього Дому зібралось кілька тисяч Українців громадян м. Львова. Віче отворив голова Н. О. інсп. **Ij Ліщинський,** віддаючи голос представникови У. П. Р. сен. Черкавському.

Зміст промови сенатора Черкавського.

Українці Волині, Холмщини, Полісся і Підляша, що жили колись за царських часів разом з Поляками під царським ярмом, що мали спільні болі від спільного ворога, попавши під Польщу, мали іллюзію, що „брати" Поляки, навчені спільним минулим лихом, підуть тепер на стрічу нашим бодай культурно-освітним змаганням. Іллюзія та була в нас довго. Була вона ще й тоді, коли ми рішили взяти участь у виборах до польських законодатних тіл. Здавалось, що на парляментарній арені ми виборемо для нашого народу дуже багато. І що показалось? За рік нашої парляментарної роботи ми не лише нічого не зискали, а навпаки — стратили богато з того, що ми мали перед виборами.

З вибухом революції 1917 р. Волинь, Полісе, Підляше та Холмщина почали жити національним життем. Інтензивність ця виявилась при всіх українських урядах, отже при Центр. Раді, за Гетьманату і за Директорії. **Коли прийшли до нас Поляки, застали в кождому селі українську школу. По містах були українські гімназії та учительські семінарії.** Спершу Поляки ставились до наших шкіл — не можна сказати: прихильно, але й не дуже ворожо. Щойно з кінцем 1921 р. почалось плянове нищенне наших шкіл. **З українських народніх шкіл, малощо вже остало. Одинокий на Волині учительський семінар, розвязано. Нема тепер на цілій території ані одної української державної ґімназії або реальної школи. З дуже великими трудами вдалося спасти три українські приватні ґімназії, які завдяки страшним політичним обставинам та переслідуванням також не стоять на висоті свого завдання.** Українських учителів звільняється тому, що вони покінчили не польські а бувші російські учительські семинарії (хоч вони стояли висше від польських), а також тому, що вони не є польськими горожанами. На Волині є ціла кляса т. зв. не-польських громадян. За царської Росії інтеліґентна верства — священики, учителі та урядники були упревілеєним станом і тому вони не були вписувані ані до сільських ані до міських катастрів населення. І це саме тепер причиною, що польська влада не хоче їм признати польськими громадянами, хоч вони на Волині родились, там учились і там довгі літа служили за російської держави яко урядовці чи учителі чи священики. Все це робиться під претекстом, мовляв — вони не вписані до станових книг: селянства, міщанства чи дворянства.

(Сконфісковано)

Ця ціла кляса зложена перене має права навіть на „особісти довуд" (пашпорт), а через це не має права руху навіть з одної місцевости до другої. **Богато таких не-польських громадян відставлено вже за рижський кордон.**

До українських шкіл надається учителів Поляків, які не знають зовсім української мови. Богато українських народніх шкіл перетворено на польські. Польські школи закладаються навіть там, де є хоч би тільки один або два католики. Супроти цього всього що діється у нас, **безрадною є Парляментарна Репрезентація. Її також переслідують.** Стараються всякими можливими засобами уневажнювати мандати українських послів, або за мнимі проти-державні поступки потягати їх до судової відповідальности, щоби таким чином позбавити їх можности виконувати посольські обовязки бодай на деякий час.

(Сконфісковано)

(Грімки оплески)

Запити.

П-ні Малицька подає до відома, що обіжником кураторії з 13. вересня 1923 ч. 2524 візвано всі українські державні школи, щоби в зносинах зі сторонами — отже і родичами — уживали **виключно польської мови,** і щоби придбали собі також польські печатки. **Приватні українські школи,** утримувані українським грошем, потом нашого народу, мають також зноситись з польською шкільною владою **в польській мові.** (На салі повстає шум. Лунають оклики обурення).

П. Галібей просить занятися справою замкнення одинокої у Львові української школи вправ при учительській семинарії.

о. Стефанович питає, чи відомо Українській Репрезентації, що **на 65,000 Українців у Львові є лиш одна українська народня школа, поміщена в найгіршому будинку вже 40 літ.** Будували вже кілька будинків для цеї школи і як вибудували, то все найшовся гідний кандидат на нього у виді іншої не української, а польської школи.

Була ще одна українська школа у Львові, яку дали нам тому 45 літ Німці, а тепер відібрали її „брати" Поляки. Росказав дальше про заходи Українців городецького передмістя у справі заснування української школи. На ці заходи наспіла відомість, що закладанне української школи не є актуальним, бо нема ще „устави" про школи для „мнейшосьці народових".

П. Пшепюрський питає, чи відомо Парляментарній Репрезентації, що учителів-Українців без подання причин переноситься на захід. В останніх днях перенесено двох учителів з каменецького повіту, а одного із сяніцького до Кольбушової. Також без подання причин усунено в Долині з посади інспектора Українця п. Середу.

П. Стецьків взиває Парляментарну Репрезентацію до завзятої боротьби з тими шиканами, на які виставлене наше шкільництво і учительство. Зазначує, що на місце наших фахових кваліфікованих учительських сил, які польська влада переносить на захід, накидується некваліфіковані польські сили. Взиває Парляментарну Репрезентацію напружити всі сили, щоби причинитись до усунення теперішнього уряду.

Конець віча.

По інтерпеляції п. Стецькова комісар поліції — Ваґнер заявив, що він розвязує віче, бо п. Стецьків буцімто образив теперішній польський уряд. На салі зрив обурення.

Сенатор Черкавський заявив, що тепер він обіймає провід віча. До чергового бесідника комісар поліції кидається, грозячи йому потягненнем до судової відповідальности. На салі розяреннє. Комісар покидає салю. Сенатор Черкавський виголошує кінцеве слово, в якому говорив про подію, якої свідками були присутні.

Потому сенатор відчитав резолюції, які зібрані ухвалили одноголосно. На салю увійшов **відділ поліції з наїженими штиками і розігнав присутних.** До краю обурені учасники віча розходяться зі співом „Не пора" на устах.

ОБРАЗА.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Польща потерпіла в Женеві тяжку образу. При виборі нового члена до ради Союза Народів — на місце хінського представника Велінґтона Ку — польський кандидат Скірмунт дістав лише 17 голосів, а представник Чехословаччини та Малої Антанти Бенеш дістав 30 голосів. Місце хінського представника в раді Союза Народів заняв, таким чином, Бенеш, а Скірмунт ганебно перепав.

Польська урядова преса з приводу цеї поразки лютує й скаженіє. Ще за день перед виборами вона запевняла, що обраннє Скірмунта є „цілком забезпечене". Тепер доводиться якось вибріхуватись перед читачами. Для того витягається несподіваний аргумент, що поразки „треба було очікувати"(?), бо теперішній уряд ледве мав чотири місяці (як вам подобається отсе „ледве"?), щоб підготувати вибори. З другого боку, НАЦІОНАЛЬНІ МЕНЦЩОСТИ зробили все можливе, щоб здискредитувати Польщу перед Союзом Народів.

Що вибори при Союзі Народів треба якимсь особливим способом „підготовлювати" й що аж чотирьох місяців для цього замало — це ориґінальний винахід Польщі, на який вона сміло може взяти патент у всіх державах. Польща, очевидно, змішує вибори на „всходніх кресах" з виборами при Союзі Народів! Ніхто, крім Польщі, про „підготовлюванне" виборів і не думав, і як колись хінський представник Велінґтон Ку не робив ніяких особливих заходів, щоб опинитись у раді Союза Народів, а просто дав себе вибрати, так і нині Бенеш напевне не робив особливих старань до свого обрання. Просто чоловік визначився, як добрий політик, і ціла Мала Антанта підтримала його кандидатуру — от його й вибрали.

А чим визначився Скірмунт? Хіба тим, що українські студенти обкидали його торік у віденськім готелю тухлими яйцями... А хто підтримав його кандидатуру? Польща — та сама Польща; яка не може дати собі ради ані з внутрішніми, ані з зовнішніми труднощами. Таке придбаннє було-б для ради Союза Народів не дуже щасливим — тому Скірмунт і дістав гарбуза, не зважаючи на чотирьохмісячнє „підготовлюванне".

Що-ж до національних меншостий, які пошкодили Польщі в Женеві, то це чистісенька правда. Представники національних меншостий, а передовсім представники Західної України, не тільки внесли до Союза Народів обґрунтовані скарги на Польщу і в приватних розмовах постарались зясувати траґічне положенне тих „меншостий" під Польщею, але ще скликали й свій власний конґрес, який радив поруч з Союзом Народів. Меншостям, а надто українському населенню, від того не полекшало, але Польщі це безперечно дуже пошкодило в опінії Союза Народів.

Зосібна перед Союзом мусіло виникнути питанне, в якім положенню опиниться її рада, коли серед її членів сидіти-ме представник Польщі й коли на ту саму Польщу почнуть приходити скарги. Що таких скарг не бракувати-ме — це було ясним навіть для таких упереджених суддів, якими є члени Союза Народів — орґанізації, що ЗАСАДНИЧО стоїть на боці дужчого. Але навіть цим суддям неправедним показалось ніяковим, щоб за їх столом сидів НОТОРИЧНИЙ ЗЛОДІЙ, проти якого раз-у-раз виникати-ме підозрінне в упередженості, бо йому раз-у-раз доведеться бути суддею у власній справі. Щоб цеї прикрости оминути, Союз і сказав до яйцеобкиданого пана Скірмунта в делікатній формі:

— Сиди вдома та не рипайся.

Берлін, 2. жовтня. **Радянин.**

ПРИГАДКА І ОСТЕРЕЖЕННЄ

ВІДДІЛАМ У. Н. СОЮЗА

Відділи: 49, 79, 88, 153, 314 і 402, з огляду на мале число членів не мають рації самостійного істновання і єсли ще й теперішньої кампанії невикористають тай більше членів не придбають, так без осібного повідомлення будуть розвязані а члени отримають переступні листи до інших правильних відділів У. Н. Союза.

Відділи: 21, 52, 74, 80, 86, 93, 110, 131, 158, 171, 233, 271, 272, 314, і 357, котрі не мають достаточного числа вписаних дітей задля чого адміністрація їх молодечого департаменту неоплачуєся, єсли в часі теперішньої кампанії більше дітей до своїх молодечих департаментів не впишуть, так їх молодечі департаменти без осібного повідомлення при кінци кампанії будуть звинені а діти призначиться до інших відділів У. Н. Союза.

Єще лишаєсь понад сотка відділів У. Н. Союза, котрі досі не завели в себе молодечих департаментів і дітей своїх членів необезпечують. Члени таких відділів, єсли бажають обезпечення своїх дітей в У. Н. Союзі, хай зараз голосяться до урядників своїх відділів або просто до головної канцелярії У. Н. Союза, на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASS'N,
Recording Department
P. O. Box 76, Jersey City, N. J.

ЗА УКР. НАРОДНИЙ СОЮЗ:
І. Каштанюк, гол. рек. секр.

Дано в Джерзи Ситі, Н. Дж., 16-го жовтня 1923 р.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З РОГАТИНЩИНИ, ПОЗІР!

Ґенеральний Комітет Допомоги Рогатинському Повітови в Рочестер, Н. Й.

— устроює —

ВЕЛИКЕ НАРОДНЕ ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ, 21. ЖОВТНЯ 1923

о годині 3-тій пополудни

в гали під церквою, 303 Hudson Ave.

Віче скликує Комітет в дуже пекучій справі. Прийдіть, почуєте усі листи які прислали нам з просьбами від Комітету Будови Народного Дому в Рогатині. 42-43

Кличемо весь український загал в Америці, походження з Рогатинщини, щоби зарядили одноразову збірку і щоби урядили віча аби мож довершити діло яке наші брати розпочали. Всякі інформації радо подамо які хто тілько зажадає, а навіть на жаданне вишлемо бесідника. Просимо голоситись до секретаря Комітету: Василь Луцишин, 104 Joiner St., Rochester, N. Y.

ЗА ВИДІЛ:

Олекса Луців, голова,
Василь Луцишин, писар.

КОНЦЕРТ

УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ХОРУ

— який відбудеся —

В ВТОРОК, 30. ЖОВТНЯ 1923

в ALLENTOWN, PA.

Тикети можна дістати у Григорія Пипюка, 611 Ridge Ave.; Олекси Попика, 192 Tilghman St.; Михайла Радя, 167 Tilghman St. і Стефана Мельничука, 546 Ridge Ave.

44,46,48,50,52

ПОКЛИК! УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО В ІСТ СТ. ЛУІС І ОКОЛИЦІ.

Тут в нашій місцевости устроює **Українська Громада**

Другий Величавий Памятний

БАЛЬ

в честь річного посвячення Українського Народного Дому. Тому уряд У. Н. Дому просить місцевих і позамісцевих Українців із Сейнт Луіс як і з Медісон, щоб прийшли громадно на сю величаву забаву, а певно непожалують. Баль відбудеся

В НЕДІЛЮ, 21. ЖОВТНЯ

в гали У. Н. Дому.

Початок о годині 3. сполудня.

Вступ 25 цнт. від особи.

За добру забаву ручить

42-43 КОМІТЕТ.

ПОЗІР! ROCHESTER, N. Y. ПОЗІР!

Українська гр.-католицька парохія

— устроює —

ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 20. ЖОВТНЯ 1923

в гали на розі Ген і Клінтон Евню

На сей баль запрашається Українців і Українок до численної участи.

Початок о годині 7.30 вечером.

43 **Комітет Парохіяльний.**

PROVIDENCE, R. I.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

— устроює —

Товариство ім. Тараса Шевченка

В СУБОТУ, 20. ЖОВТНЯ 1923

в Palace Casino Hall, 171 Charles St.

На сей баль товариство запрошує усіх Українців місцевих, громадян з Вунсакет, Менвил, Сентрал Фолс і Кромптон. З балю половина доходу призначена на народні цілі. Замітним є, що на бали буде грати Українська Банда з Вунсакет.

Початок о 6. годині вечером.

ВСТУП 35 ЦЕНТІВ.

За численну участь дякує

43 **Балевий Комітет.**

ELIZABETH, N. J.

Бр. св. Володимира, від. 65 У. Н. С.

— уряджує —

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ

В СУБОТУ, 20. ЖОВТНЯ 1923

в гали Лютвина, South Park і Front St. Elizabethport, N. J.

Початок о годині 7. вечером.

ВСТУП 35 ЦЕНТІВ. 43

ПОВІДОМЛЕННЄ

Комітет Рогатинщини отримав богато посткарт, книжок і календарів з Рогатина від видавництва Журавлі і від філії Педагогічного Товариства в Рогатині. Отже просимо Українців, хтоби бажав мати яку памятку з воєнних часів як: Січових Стрільців, історії і богато инших яких ще тут нема, посткартки ріжних видів з Галичини і України. Хтоби собі жадав мати яку книжку або що инше, а если би хто мав намір занятися продажею (весь дохід іде на Рідну Школу), просимо голоситися до Комітету, 104 Joiner St., Rochester, N. Y. 42-43

Василь Луцишин, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

УКРАЇНСЬКА ПАРЛЯМЕНТАРНА РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

Внесок Українського Клюбу в справі відібрання римо-католиками православного монастиря в Новому Загорові Гороховського повіту на Волині.

На підставі розпорядження бувшого волинського воєводи Кшаковского з 1921 року був одібраний на користь римо-католицької парохії в Конюхах православний монастир в Новому Загороді Горохівського повіту на Волині. Одібрання це було переведено в насильний спосіб: 3. травня 1921 р. через бічні двері до монастирської церкви увірвалось римо-католицьке духовенство з Порицка і Локач з процесіями під проводом митрата з м. Володимира і не зважаючи на протести й прохання православної людности з Нового Загорова і инших сусідніх сел насильно висвятили церков на римо-католицький костел. Ново висвячений костел віддано римо-католицькому духовному з села Конюх. Підчас нападу повиривано образи, з іконостасу і поламано та понищено святі образи розвішені на стінах церкви.

В справі цієї так званої ревіндикації був. волинський воєвода Кшаковскі видав два розпорядження, з яких перше з 31. III. 1921 р. видає весь монастир з цілим рухомим і нерухомим маєтком римо-католицькій парохії в Конюхах, а друге „ревіндикує" вже не цілий монастир з усім його маєтком а частину монастиря й його маєтку. Але й досі римо-католицьке духовенство, не зважаючи на друге розпорядження користується цілим монастирем і всім його маєтком, опричє частини землі відданої військовим осадникам.

Далі внесок на підставі розгляду історії монастиря виясняє, що той монастир ніколи не був римо-католицьким, а був збудований в XVI. віці, яко православний і лише короткий час був уніятським, й зазначає, що парохіянам того монастиря, які робили спробу відправляти службу Божу під голим небом коло монастиря, поліція це заборонила.

Внескодавці домагаються від уряду уневажнення всіх розпоряджень в справі ревіндикації монастиря, повернення його з усім майном до рук православного духовенства й покарання винних. — Внесок підписали Підгірський і тов.

НІХТО НЕ ЗНАЄ ГОДИНИ СМЕРТИ АБО НЕЩАСТЯ СВОГО. ОБЕЗПЕЧІТЬ СЕБЕ І СВОЮ РОДИНУ В У. Н. СОЮЗІ СЕЙЧАС.

З ТЮРЕМНОЇ МАРТИРОЛЬОҐІЇ В ГАЛИЧИНІ

Від січня ц. р. мучиться в тернопільській тюрмі Стах Целінський, інтеліґентний парубок Українець римокат. обряду з Копичинець пов. Тернопіль. Його арештовано разом з 83 иншими молодими Українцями з Купчинець, Денисова, Тернополя і Глубічка вел. під замітом убивства поліцая і жовніра в Купчинцях в січни ц. р. Прокуратура зарядила слідство проти всіх за злочин головної зради з § 58 з. к. Частину випущено скроше, а 37 доперва в половині серпня ц. р. на основі амнестійного закона. В тюрмі остав тільки одинокий Стах Целінський, що до якого аместії не примінено. Мав він одержати акт обвинувачення з § 58 з. к. ще около 18. серпня ц. р., так що устна розправа проти нього була би відбулася перед лавою присяглих в Тернополи в вересні ц. р. Тимчасом каденція присяглих вже минула, а Целінський акту обвинувачення досі не одержав. Супроти цього розпочав він полодівку, що тревала чотири дні, яко протест продовжування слідства. З голоду так ослаб, що четвертого дня голодівки в суботу 15. ц. м. вязничні дозорці мусіли його принести майже на руках до розмови з його оборонцем д-ром Ст. Бараном. По розмові з оборонцем і запевненню, що одержить вскорі акт обвинувачення, Целінський по чотирьох днях заперестав голодівку. Тернопільський прокуратор Музика в клопоті, за що обвинувачувати Целінського; кажуть, що не має наміру обвинувачувати його за §58 з. к., ані за співвину в злочині убивства з § 5 і § 134 з. к., а тільки за дальшу співвину в убивстві з § 137 з. к., що потягає за собою тільки кару до 10 літ вязниці, при чому нема примусового слідчого арешту. Оборонець обвинуваченого д-р Ст. Баран віднісся з жалобою до всіх компетентних чинників, жадаючи безпроволочного доручення Целінському акту обвинувачення.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Єдність, від. 163 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 2. годині пополудни в неділю, 21. жовтня в гали Іґ Боднара під ч. 501 Норт 3-та ул. На порядку нарад суть важні справи. Обовязком кождого члена явитися на означений час. — М. Шеґда, предс.; Н. Курко, кас.; П. Мельник, секр.

ВЕСТ ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. Згода, від. 62 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 3. годині пополудни в неділю, 21. жовтня в гали під ч. 6177 Ґленмор Евню. На порядку нарад буде вибір делеґата на II. Всеукраїнський Конґрес в Филаделфії і інші справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Н. Вовк, предс.; В. Бідей, секр.

МЕКАДУ, ПА. Бр. Сош. св. Духа, від. 7 повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о годині 2.30 попол. в неділю, 21. жовтня в церковній гали при Блейн ул. На порядку нарад суть важні справи до полагодження. Всі члени мають бути присутні. — І. Коґут, предс.; П. Пухир, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє всіх членів, що місячні і трикватальні збори відбудуться в суботу, 20. жовтня о год. 7.30 вечер в Укр. Нар. Домі під ч. 217 Іст 6-та ул. На зборах уряд здасть справоздание, а також є важні справи до полагодження. Буде приниматися нових членів без вступного до У. Н. Союза. — І. Солтис, предс.; Н. Марків, рек. секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія, від. 86 повідомляє, що мітинґ відбудеться в неділю, 21. жовтня. Обовязком кождого члена прибути на сей мітинґ, бо є дуже важні справи, яких уряд сам не може полагодити. Як також незабувайте, що У. Н. Союз принимає членів без вступного. Велика нагода для тих, що хочуть вступити до орґанізації. — Н. Кісільовський, предс.; М. Пащук, секр.

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. Подається до відома членам тов. ім. Івана Франка, від. 83, що звичайний мітинґ відбудеться в неділю, 21. жовтня в гали Укр. Амер. Горожан під ч. 822 Норт Франклин ул., точно о годині 2. сполудня. Проситься всіх членів аби зійшлись на час, бо суть важні справи до полагодження: як вибір делеґата на зїзд, справа надходячого балю і т. и. Будеться принимати в члени У. Н. Союза без вступного, а до Товариства після ухвали. — І. Витязь, писар.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітинґ відбудеться в понеділок, 22. жовтня, точно о годині 7. вечером в церковній гали. Всіх членів проситься явитись на сей мітинґ, бо будемо мати важні справи до полагодження. Кождий член має вирівнати свої довги, бо інакше буде суспендований. Неявившийся член підлягає карі після статута У. Н. Союза. Проситься членів припровадити зі собою нових кандидатів, бо тепер принимаєсь нових членів до Товариства і до У. Н. Союза без вступного. Користайте з нагоди! — М. Скочипець, предс.; Й. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370 повідомляє, що звичайний мітинґ відбудеться о 2. годині попол. в неділю, 21. жовтня в церковній гали під ч. 127 Парк ул. На порядку нарад есть пару справ, котрі мусять бути полагоджені сего мітинґу. Рівнож довгуючі члени нехай прийдуть і вирівнають свої вкладки, бо інакше поступиться з ними після статута. Кождий член повинен подбати і привести зі собою нового члена та поставити його в ряди найбільшої та найсильнійшої української організації, У. Н. Союза, понеже тепер вступ вільний через три місяці. Тож користайте з нагоди поки єще не запізно. — М. Довгий, предс.; В. Брезіцький, кас.; Н. Хабінець, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Тов. Подільська Січ, від. 8 повідомляє, що надзвичайний мітинґ відбудеться о 4. годині вечером в неділю, 21. жовтня в церковній гали. На порядку нарад плаченне місячних вкладок і справозданне з балю і другі справи. Неявившийся член заплатить кару 25 цнт., а урядник 50 цнт. — І. Лагойда, предс.; С. Пилипишин, секр.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Отсим повідомляється членів тов. ім. Т. Шевченка, від. 42, що місячний мітинґ відбудеться 21. жовтня о годині 2.30 пополудни в льокали недавно купленім Народнім Домі під ч. 237 Гоп Евню, напротив Турн Гол. Проситься всіх членів прибути на мітинґ, бо суть важні справи до полагодження. — Т. Мухній, пред.; О. Свитак, секр.

ЛИТЛ ФОЛС, Н. Й. Тов. Запорожська Січ, від. 330 повідомляє, що мітинґ відбудеться в неділю, 21. жовтня о годині 2. пополудни в церковній гали. Кождий член має явитись на означений час. Неявившийся член заплатить 50 цнт. кари або буде суспендований. — І. Коніковйч, секр.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО САМІ І ЗАПИСУЙТЕ СВОЇ ДІТИ ДО УКР. НАР. СОЮЗА!

ВИЙШЛА З ДРУКУ

НОВА ТЕАТРАЛЬНА ШТУКА

„З ОБІЙМІВ В ОБІЙМИ"

Сценки з червоних днів 1920 року в галицькому селі.

В сій штуці виступає 22 особи.

ЦІНА 35 ЦЕНТІВ.

Замовлення слати до:

„SVOBODA",

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ЛІҐА АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН УКР. ПОХОДЖЕННЯ

в Ню Йорку, Н. Й., устроює

В СУБОТУ, ДНЯ 20 ГО ЖОВТНЯ 1923

В УКР. НАР. ДОМІ, 217 E. 6th Street, NEW YORK, N. Y.

ВЕСЕЛИЙ ВЕЧЕРОК

полученйй зі співами танцями і забавами. Танці до рана.

ПОЧАТОК о год. 7-мій вечер. ВСТУП 65 цнт.

Українці: — Приходіть всі на цей Вечерок, забавитеся добре за що певно ручить **Комітет Ліґи Горожан.**

ЧОРНІ ДІЯМАНТИ

РОМАН В ПЯТИ ТОМАХ

МАВРА ЙОКАЯ.

(Переклад з мадярського)

ТОМ ПЯТИЙ.

(85)

„Ну, то це робить один з ваших поклонників, один божевільний князь. Це все одно. Бути гарною, зле співати і одержувати вінки, це три злочини в сполученню, яке світ ніколи не зможе розділити."

„Добре; гнівайтесь на мене, лайте мене, мій подражнений старий професор! Знаєте ще щось злого про мене?"

Арпад почав усміхатися і простягнув руку Евеліні.

„Вибачте, гарна пані! Дотеперішні грубіянства були докорами вчителя учениці. Кінчимо на цім. Тепер будьмо знов дітьми і побалакаємо. Маю я принести шахівницю з дамками? Хочете ви грати в „Іваськи" чи ляскати по руках?"

Цей веселий тон загрів знов настрій Евеліни.

Вона засміялась і вдарила Арпада по дратуючій руці.

„Що ви почнете тепер, коли ви прогнали пана Каульмана? Віддасьтеся ви знов? Вилазить вже новий чоловік з землі? Я гадаю, чоловіки повстають як гриби. Абож будемо ми додержувати автономію артистки?"

Евеліна спустила очі і замислилась.

„Я не маю нікого," промовила вона сумно.

„Гм! Але це не значить: я не істную ні для кого!"

„Так це значить стільки. Я і не хочу нікому належати. Я ніколи не зроблю когось паном надо мною, хто не належить до мого стану! Дивіться. Дівчина, що носила вугіль і втікла босою з копальні, лишається при своїм стані. Мущина, якому я дам місце в своїм серці, мусить бути вільним і необмеженим, як я. Він не повинен залежати від якогось пана, ні від чого окрім свого ґенія. Йому мусять дивуватися не задля його грошей, а задля його власного блиску. Він повинен бути артистом і гордим."

Це було освідчення вистарчаюче для когось, хто його розуміє.

Арпад зрозумів його. Він був ним дуже незадоволений.

„Ґм! Гарна пані! Тоді ви вибрали шлях, на якім ви не стрінете такого мущину."

„Що ви хочете цим сказати?"

Арпад встав з свого місця.

„Що плем'я артистів має про життя деякі кумедні поняття. Бачите цей гарний, античний пугар на моїм столі, я одержав його від князя Демідова як подарунок з нагоди одного концерту. Він-же дістав його від одного з своїх предків, якому подарував його цар Петро Великий. Це славетна реліквія, клясична річ. Володарі, принци пили з нього. Я шаную його також, я тримаю в нім мої візитівки. Але при столі я уживаю для пиття звичайну шклянку, яку я купив за пятнадцять су і з якої окрім мене ще ніхто ніколи не пив."

Евеліна густо почервоніла при цім жорстокім вислові.

Але Арпад рішив вияснити їй ще докладніще, що він сказав їй.

„Ви, гарна пані, шукаєте артиста гордого, вільного, необмеженого пана самого себе, який блище своїм ґенієм, і ви уявляєте собі, що такий гордий, вільний чоловік сидіти-ме при вашім боці, коли ви виїдете на Єлісейські Поля і полишите світ казати позаду себе: Той там є помазанець Апольона, але коні, що везуть його повіз не є нащадками Пеґаса, який ударом копита викликав Гіппокрену, але чистокровні коні князя Х., а те, що сяє на його жінці, це не слава її імени, а діяманти маркіза У! Знайдете ви такого чоловіка, гарна пані?"

Бідна Евеліна! На своє нещастя вона взалася боронитися проти цього жорстокого хлопця.

„А коли я відкину ці діяманти, цілу цю чужу роскіш, все, що не належить мені, чого я не заробила, що я осягла, не давши за це нічого навіть вдячної усмішки — коли я тоді не матиму в собі нічого окрім того, чим я є сама по собі, артисткою; коли я працювати-му день і ніч, щоб виробити свій талан, щоб на мені не блищало нічого окрім мого мистецтва—?"

Арпад сказав їй на це, чого вона досі ще не знала.

Діти і дурні говорять правду! А Арпад мав в собі дещо від обох. Він був дитиною наслідком своєї молодости, і дурнем згідно при родженому праву артиста.

„Гарна пані! Ви не будете ніколи артисткою. Ви належите до тих пасербиць Музи, які богато обдаровані всіми здібностями, за виїмком одної: мужности до цього. Ви співаєте чудово, ви граєте ґеніяльно, з гумором — дома, перед трома людьми; але коли ви побачите лямпу просценіума, ваш голос слабіє, ваші груди стискає, ви берете фальшиві тони, ви не бачите і не чуєте нічого, ви не маєте ані вух ані очей. І при тім ви граєте як деревяна лялька. Це називають рамповою горячкою, а від неї ще ніколи нікого не вилікували. Від неї загинуло вже більше гарних таланів ніж від критики. Ви хитаєте розуміється на це головою і покликаєтеся на ваші здобуті тріюмфи. Не дуріть себе. Я знаю цю цілу штуку і знаю, як роблять на сцені блискавку і грім. При кождім виступі ви здобуваєте тріюмф, оплески і вінки. В наступних днях ви читаєте піднесені критики в часописях, які покривають ваш стіл. Це все є лише золота піна і треває лише доти, доки ви маєте богатих оборонців. Вони знають, що коштує цей рід залицяння. Але спробуйте раз прогнати своїх поклонників, замкнути двері перед своїми високими прихильниками, і виступіть на сцені з вимогою: тепер плещіть мені, але лише задля мене самої! Тоді ви вже довідаєтесь, як мало треба, щоб когось висвистали, та що знищуючу критику можна мати цілком задурно?"

Знищена Евеліна похилила голову.

Вона знала занадто добре, якою правдою було це.

Арпад брав цю справу як артист, але тим тяжче як хлопець.

Він бачив перед собою модну даму, відносно якої прямолінійний артист не мав найменьшої причини підхлібнювати та дурити її пустими фантазіями; але він мав співчуття до доброї приятельки, яка була до нього завжде добра. Вона ніколи не ображала його.

Отже чому він поводився з нею так жорстоко?

Чому торкнув він в серці Евеліни струну, якої він не мав права торкати?

А чому вона перешкодила йому малювати? Нащо питала вона, що значив захований малюнок?

Щоб воно не було!

Хоч би це була квітка!

І коли це була квітка, для чого вона жадала її для себе?

Коли вона простягає руку до сього, то він мусить вдарити її по руці! Цей малюнок намальовано не для неї.

„Отже, що я маю робити тепер? Що стоїть ще передо мною?" запитала пригноблена Евеліна і підняла на Арпада свої просячі повні сліз очі.

Молодий чоловік розважував, чи має він сказати їй це.

Коли вона жадає цей пугар, най вона випє його до дна!

„Я хочу вам це сказати, гарна пані. Ви маєте до вибору лише дві річи; бо третьої, вернутися до вашого чоловіка, пана Каульмана, я вам не раджу. Колиб я був жінкою, я хотів би краще лежати на столі в морґу, ніж бути співвласницею його з зимною кровю награбованих міліонів. Отже ви можете вибирати лише між двома річами: або ви лишаєтесь як досі на сцені, приймаєте вінки і оплески, і вибираєте між князями — абож ви йдете назад туди, звідки ви прийшли і посуватимете грабарки з вуглем!"

Евеліна встала з свого місця, стягнула тісніще шаль навколо свого тіла і пролебеділа з ніяковістю: „Дякую вам!"

По цім вона поспішно вийшла.

Сльози набігли на очі Арпада, коли він дивився на відходячу.

Але чому вона прийшла якраз тоді, коли він малював портрет?

Ледви дама вийшла Арпад витяг шуфляду, щоб подивитися, чи не стерлося щось на квітці, коли він швидко заховав її.

Це була справді квітка.

Білява дитина з блакітними очима.

Двері відчинилися знов. Малюнок треба було знов заховати.

Але ніхто не входить до середини; мати Арпада говорить скрізь напів-відчинені двері: „Арпаде, мій сину! хто була ця гарна принцеса, яка відвідала тебе?"

„Мати, це була одна бідна жінка, що просить милостиню!"

„Гм! Дивно, що в цім Парижі є такі причепурені жебрачки, в шовковій сукні і перській шалі! Дав ти їй щось?"

„Я їй нічого не дав, мати!"

„Ти зробив цілком добре, мій сину!"

По цім вона замкнула двері і пійшла назад до своєї кімнати направляти ковнірці свого сина.

(Далі буде).

С. Черкасенко.

ЛІТЕРАТУРА УКРАЇНСЬКОГО БЕДЛАМУ

(„Червоний Шлях", ч. 1—3, 1923).

(Докінчення)

Коментарі зайві. Прошу тільки вибачення у п. американського друкарського складача за наведення зовнішньої форми віршів так, як вона є. Знаю, що в Америці час — то гроші, а на Радянській Україні, як бачимо взагалі багато дозвілля, і люди пишуть отакі річи та ще й витребенькують: конче отак, а не инак розстав слова й рядки!

Є ще поезії В. Мисика, М. Васильківського, Т. Осьмачки, М. Йогансена, Д. Загула, Г. Коляди, М. Кожушного і А. Панова — але вони або від „старих", або ні гірш, ні ліпше за „нові", ніби списані з них, тому й не наводити-му їх.

Белетристику репрезентовано А. Головком, М. Хвильовим, О. Досвітнім, О. Копиленком. Є одна річ старої письменниці Н. Романович-Ткаченко, котрій, очевидно, не давали спати лаври М. Хвильового, і вона свою стару манеру спокійного повістяра (трохи не хронікера) проміняла на нервову, заникувату мову сучасного лейб-пролетарського новелісти. А що се справді річ заразлива, про се свідчить і несподіване захоплення новелями та романами (є бездарно написаний уривок в ч. 3-м „Ч. Ш.") такої поважної фребелічки, як шановна п. В. Чередниченкова, що досі складала для дитячих садків ріжні „Дзелень-Боми" і керувала дитячими майданчиками в Полтаві. Отже — „і їй чаю"!

Белетристичні-ж твори „молодих" — се або спокійно-поважні річи (О. Досвітній), що хіба в темах мають щось спільне з „пролетарськими" письменниками, або (М. Хвильовий, А. Головко, О. Копиленко) манірно-заникувате патякання, яке пропонується читачеві приймати за новий, пролетарський стиль. Літературна вартість сих річей релятивна. І не дивина, що після всієї отсієї віршованої і невіршованої балаканини ви воістину спочиваете, дірвавшись до прекрасного оповідання Г. Хоткевича—„Дарабов", так ніби з божевільні та опинились раптом десь у лісі над Черемошем.

Висновки?... Але їх уже зроблено в прекрасних „Шаржах", Грунського, в ч. 1—2 „Ч. Ш."! Які-ж іще можуть бути висновки? Просто хочеться отверто й щиро звернутися до всіх отих хлопчаків (до речи: звертає увагу відсутність молодих „пролетарських" письменниць):

„Любі, милі хлопці! Повірте нам, що блукаємо по світах і бачили також і „диктатуру пролетаріяту" на Україні, — повірте, що світ зовсім не такий, як наговорили вам московсько-жидівські дурисвіти і В. Карякін. Ми знаемо, бо бачимо по ваших творах, що ви хорі, що вас отруєно задушливим димом окупантських гармат і тяжким випаренням людської крови, розлитої безневинно московсько-жидівським катом по широких степах і ланах страждenної рідної землі та по її льохах, обернених у тортурні Чека; ви отруєні важким духом трупів забитих і померлих від страшного голоду людей, голоду, якого не знала Україна за всі часи свого істнування, яке-б воно тяжке не булош і дознала тільки при тих, кому ви, хорі люди, співаете осанну. Ви звете себе пролетарськими і селянськими поетами очевидно тому, що позбулись т. з. буржуазної психольогії і під впливом лже-пророків пролетарських перенялися лже-пролетарською і лже-селянською, — а що в ваших писаннях є того справжнього пролетарського чи селянського, коли жадний темний, а їх переважна більшість, робітник чи селянин український не втне з вашого блудословія ані рядка? Адже коли в ваших писаннях є що цінне, то воно не нове, а було і у ваших попередників і в чужих письменників ще до вас, а те, що ви звете новим, — се-ж або коряківщина, або привезене вам з Москви від ріжних Белих, Маяковських, Демянів Бедних тощо. Чи хоч один рядок з ваших „нових" віршів задишається в памяти, потрясає людину й пориває до боротьби так... ну, як напр., спокійне, людською мовою писане без жадних вигудів ваших і викрутасів, шевченківське „Мені однаково, чи буду я жить в Україні, чи ні"? Ви, мов ті многоплодні гиндики Стороженкового Тупу-Табунця-Буладенького, творили й творите безліч, бо так творити, як ви, здолає всяка добре грамотна людина, — пиши, що хоч: папір усе стерпить! — але-ж тая вся ваша безліч не варта одного того згаданого Шевченкового вірша, бо нікого нормального не зворушить, не зачарує, не насолодить, не порве до боротьби, тому, що ніхто того, як-і ви сами, не розуміє. Чи такий ідеал поезії для пролетаря? Чи гадаете, що пролетар подібний до пса, якому не треба льогічної і красної мови, а треба тільки голосніш вигукувати щось схоже на цюцю-на! гиджа-гиджа! атуй його! щоб він кинувся на барикади? А хіба не подібна мова ваших писань „пролетарських" до сих нечленоподільних вигуків? На що й кому се потрібно, крім вас самих для вашої самовтіхи?

Знаемо ми й вашу затаєну думку, суґестовану вам писанiною большевицького запроданця, В. Коряка. Кілька вже років ся потвора лякає вас тим, що от, мовляв, як повернуться зза кордону поети Олесь чи Вороний, чи ще там хто, з усякими „олесенятами, чупринчинятами" (який милий вираз!) тощо, то вам урветься нитка. Любі мої! і Олесь, і Вороний, і Самійленко великі українські поети, але Україна ще більша: вона-ж — ще сливе цілина, отже аби руки, а роботи буде десяткам, сотням поколінь. Олесь єсть Олесь, Рильський є Рильський, Тичина є Тичина,—і той і другий, і третій, і ще безліч їх потрібні будуть Україні, і кожний знайде своє місце в ній. Коли кому не буде його, то се вашому Корякові, от чому він і лякає вас і — московська личина! — вже пише про „кінець української літератури", — бодай не діждав!

Знаемо й ще одну вашу таемницю, крім вищезазначеного хамства. Кажу — хамства, бо хто не шанує своїх старших, своїх предтеч, той є подібним до Ноевого сина. А ще одна таемниця ваша розкривається тоді, коли пильненько переглядаєш списочки співробітників ваших червоних шляхів або літературну хроніку кожної окремої книжки. Зазирнеш, скажемо, в список часопису „Книга" — ті самі співробітники, що і в „Ч. Шляху"; перечитаєш список „Комунарки України" знову ті самі; заглянеш до „Шляхів Мистецтва"—ніхто-ж, як ви, й там, — і т. д. Перечитаєш літературну хроніку ч. „Ч. Ш." і дознаєшся, що хто з вас пише, думає писати, готує до друку, навіть що студіює, щоб написати ту або иншу річ; переглянеш хроніку в 2-ій кн. „Ч. Ш." — ті самі імена, те саме пишуть, готують, студіюють, думають писати; кинешся до ч. 3-го — і знов те саме. Ах, як се потрібно читачеві, та ще рекламоване в такий спосіб! А скільки-ж шуму, гаму, грому, галасу! Отсе, мовляв, продукція! Отсе праця, — не „старим" рівня!... На повірку-ж виходить жульництво та й годі.

Коли від хроніки та перейдеш до відчитів з ваших літературних і вечірок, чи сходин взагалі, то й там помітиш схоже зявище, помічене ще нашими дідами й прадідами й зреферовано у відомій пісні: „І учора куліш, і сьогодня куліш". Ріжниця лише в тім, що письменницькі організ. як „Гарт", так і „Плуг", мають і на завтра той самий вчорашній літературний куліш, себ то тих самих осіб з творами, зразки з яких ми вище наводили. Ми констатуемо факт, а не дивуемось, бо знаемо, що инакше бути не може там, де поетові наказано писати тільки так, а не инак, і тільки про те, а не про инше, — в противнім разі всевидяще око „коряків" та „сосюр" зверне свій погляд на непокірного.

Десь нудно, аж листя вяне й мухи дохнуть, на ваших „Гартах" та „Плугах", нудно й моторошно, як у льоху Че-ки!... І ми глибоко розуміемо, чому не ходять на них такі не-пролетарські поети, як М. Рильський і Филиппович (Зеров?), і чому великоталановитий Підмогильний поривається за кордон. Коли на сходинах почастують вас такою, скажемо, лірикою „селянського" письменника Г. Коляди, як —

„Дайош океанови мязи!?
Запрягайте у шруби!
Електричним струментом проріже, —
І буде, буде: електрифікація..."

або такою „одою", як —

„Сьогодні робітники працюють по заводах;
Є трести й синдикати, директор є робітник.
Це сьогодні в Укр. Соц. Рад. Республиці — НЕП..." —

то, далебі, від такої „поезії" й на край світа забіжиш!

Ще характеристична прикмета ваших поезій, мої дорогі, прикмета, як наслідок хоробливої уваги вашої й манії величини, навіяної „перемогою" пролетаріяту, прикмета від якої здорова людина між вами ладна забігти безвісти, — се, мої панове, та невідповідність між тим, що ви пишете, і отoчуючою вас дійсністю, — невідповідність, що в простій мові зветься... Завідомою брехнею. Коли читаєш ваші поезії, — все одно, чи то „пролетарський", чи „селянський" поет, — то дістаєш, крім уже зазначеного вище враження, ще й те, що „в Укр. Соц. Рад. Республиці" індустрія просто таки американська, що всюди радіостанції, радіо-телеграфи, телефони, „трами", небосяги, електрифікація, ліси фабричних і заводських димарів у диму, густа сітка залізниць, широкі, добре оброблені парою та електрикою лани збіжжя й промислових рослин, а над всім — щаслива Аркадія для робітника й селянина. А в дійсности?... Не будемо обдурювати один одного, бо хто-ж не знає, що робиться в тій „Укр. Соц. Рад. Республиці", де не тільки селянин і робітник, а й ви, крім отих Коряків, ходите, вибачайте, в латаних штанах ще „царського походження".

Ми „старі" тому, що співали й досі співаемо про недолю робітника й селянина; ви — „нові", бо співаете про його перемогу, а не „скиглите", як ми. Ми „старі", бо кажемо, що ніякої перемоги нема, а є купка колишніх ідейних соціялістів, а тепер — прохвостів, що використала момент великої самодемобілізації на фронті і незадоволення широких мас у Росії, за допомогою їхніх багнетів зіпхнула з трону прохвостів справа й сама сіла на їх місце, не тільки не поліпшевши навіть матеріяльно добробут мас, а навпаки — зруйнувавши сами основи того добробуту і довівши маси до канібалізму. Ви „нові", бо крізь начеплені вам московськими й своїми „коряками" окуляри намагаетесь усюди бачити робітницько-селянське щастя під мудрим правлінням влади, навіть не червоної, як вона сама себе зве, а влади, що „чорніша чорної землі", коли-ж подекуди й червоної (руки, уста), то від випитої крови не тільки „буржуйської", а здебільшого таки-ж робітницько-селянської.

Оскільки оспіваний вами переможний пролетарський рай відповідає дійсному станові річей, свідчить хоча-б така газетна стаття, уривок з котрої не втримаюсь, щоб не навести спеціяльно для вас. В статті описується відкриття ресторану „Ампір" в столиці С. С. С. Р.

„Справжній квітник пишних напів-голих дам, цілий виводок схожих один на одного, як рідні брати, альфонсо подібних мущин — розпорядчиків і конферансє, ясне світло, квіти, конфеті, суспіль щелестячий покрів, серпантина, згуки орхестри, схвильовані молоді люди у фраках.

„Зовсім як у Европі!

„Оглушаюче стріляють важкі куті корки шампану, річкою ллеться вино, з ніг падають знеможені, але трепсровані слуги. Крики, галас, брязкіт розбитого посуду, регіт спянілих од вина і подражнення дам".

Хто-ж, як ви гадаете, мої панове „нові", ото так бенкетує, раює? Пролетар чи селянин?

„Тут зібралося все, що є „найліпшого" в торговельно-спекулятивнім світі Москви. Пучок триліярдерів, грубих, самопевних, нахабних. Достометний генеральний штаб непа (якому співає осану ваш Г. Коляда. С. Ч.). Збоку можна подумати, що тут зібралась одна семя друвів. Голосно і фаміліярно звуть один одного зменшеними іменами і просто призвіщем. І самому здається, що сором не знати, хто такий сей гладкий, посоловілий непман, що припав слинявою губою до заголеного плеча своєї дами, або хто такий отой другий, що пустився в танець серед залі під співчуваючі і підлизницькі оплески".

А як же пролетаріят, мої панове? Десь, певне, так само бенкетує в сій найщасливійшій з країн? Адже коли так бавиться звичайний громадянин-непман, то диктатор ще пишніш? Поражу вам, мої любі, прочитати в „Ч. Ш." поезії про се вашого колеги, М. Терещенка, — „Кочегар" і „Безробітні", а сам вернуся до бенкету.

„Вийшли на середину залі, сплелися в рухах факстрата, джімі та инших модних танців.

„Зовсім як у справжній Европі!

„Пристрасти розпалились...

„А на вулиці, коло низьких серпанкових занавісок жадібно повитріщались на надзвичайне видовисько десятки нічних московських нуждарів, що терпляче чекають подачки при розїзді гостей, візники і рідкі прохожі після тяжкої нічної роботи. Проходять поуз ресторан, на хвильку зупиняються, дивляться у вікно, плюють, посилають у думці (тільки в думці, бо-ж на бенкеті напевне багато й „червоного" вищого начальства. С. Ч.) прокляття туди, в осказілу залю, і поспішають далі."

Досить. Гадаете, мої панове, що се еміґрантська брехня з білогвардійського „Н. Времени" або контр-революційного „Руля"? Ні, наголовок моєї газети — „Известия" з Москви, а число — 195! От вам і перемога соціяльної революції та пролетаріяту, про яку ви товчете трохи не в кожнім вірші! От вам і „старі" ми, що й досі анахронічно ніби співаемо про недолю пролетаріяту та кличемо його на боротьбу за людські умовини життя (а не за диктатуру! Досить з нас і московської „диктатури пролетаріяту"!)!

А вам, панове, хіба й ще не досить? Тоскиньте-ж Корякові окуляри — може хоч тоді й вам розвидниться..."

Таку промову сказав би я до милих „нових" поетів. Довга вона, як на журнальну статтю, але, гадаю, не зайва.

III.

В „Червонім Шляху", як було вже почасти згадано, є де-що й не червоне, а тому й надзвичайно цінне. Вважаю за обовязок відокремити се від Бедламу. Тут усе тихе, спокійне, некрикуче, і читаючи, почуваєш себе ніби за стіною від камер для хорих на голову, ніби в кімнатах для лікарів чи сестер-жалібниць при лікарні. Повторюю, що говорю тільки про те, що торкається красного письменства й критики: ні про наукові спеціяльні статті, ні про червону публіцистику я не згадувати-му.

В ч. 1-ім маемо тепло написану статтю І. Айзенштока про проф. М. Ф. Сумцова з нагоди півріччя з дня його смерти. Цікава й потрібна замітка В. Щепотева — „До біографії А. Тесленка", завчасно помершого молодого українського письменника-самородка. Се — витяги, ще нікому невідомі, з „справи Полтавського Губернського Жандармського Управління" про „неблагонадійність" А. Тесленка і про тяганину його за се. Цікава також замітна А. Ковалівського — „Легенда про Сковороду у французькому словнику".

В ч. 2-ім звертають увагу й приемно голублять око три невеличких річи. Лесі Українки: одна прозова — „Примара", а дві — поезії: „Полярна ніч", фантазія і „Години праці". Першу написано в 1905 р., до другої дати не подано, а третя — в 1899. Досі їх нігде ще не було друковано, і подається їх з власного рукопису поетки без змін. Цікава й цінна замітка В. Міяковського про „Невідомі твори М. В. Лисенка" з ненадрукованими матеріялами, а також подані Т. Шевченком з рукописного відділу Полтавського Пролетарського Музею два листи Ів. Франка до Олени Пчілки. Пан І. Т-ко пише — „поко-що два"; виходить, там є й ще Франкові листи. Бажано було-б бачити й ті надрукованими. В бібліографічному відділі цікава вже згадана нами стаття Б. Якубського — „До долі творів Лесі Українки".

В ч. 3-ім — дві ненадрукованих поезії Лесі Українки: „Ось уночі (1905 р.) і „Калина" (1901); вже згадана нами річ Г. Хоткевича — „Дарабов"; стаття старого акад. Д. І. Яворницького — „Народній музей в Катеринославі"; старого акад. Д. І. Багалія — „Наукова спадщина М. Ф. Сумцова"; О. Дороткевича — „Ідеольоґічні постаті в українській літературі після Шевченка"; В. Міяковського — „В. Б. Антонович перед слідчою комісією".

В кожній книжці мається цікава й докладна хроніка культурного життя на Україні, але її треба вміти читати, щоб відріжнити тенденційне від дійсного. Особливо у літературній частині. Тут читаєш і мимохіть почуваєш погляд невсипущого коряківського ока: через се чимало явних і захованих підтасовок і перекручувань на большевицький копил, щоб зробити враження, що все гаразд в УСРР, і не тільки гаразд, а навіть усе цвіте і процвітає — чи то мистецтво, чи наука, чи техніка й промисловість. З ближчого й уважного перегляду хроніки читач виносить якраз протилежне враження: все занепало, понівечено і ледви животіє.